

Vijftig jaar omroep: Fries pionier wordt 6 november geëerd

Den Haag

Op donderdag 6 november zal in Den Haag worden herdacht dat precies 50 jaar geleden aldaar de eerste radio-omroep uitzending plaatsvond door ir. H.H. Schotanus à Steringa Idzerda in het huis Beukstraat 8. Zoals bekend was deze constructeur en pionier geboortig uit Weidum.

De herdenking bestaat uit een bijeenkomst in het Postmuseum aan de Zeestraat en de onthulling van een bronzen gedenkplaat aan het huis aan de Beukstraat. De plaat is ontworpen door de Voorburgse kunstenaar P.J.J. van Trigt. Het comité “50 jaar radio”, dat de herdenking organiseert staat onder beschermheerschap van Prins Bernhard.

Tijdens de bijeenkomst in het Postmuseum zal de minister dr. M.A.M. Klompé van CRM een toespraak houden, bij de onthulling van de gedenkplaat zal wethouder mr. A.J. Dankelman het woord voeren.

De VERON, de Vereniging van Radio/Amateurs, heeft een wedstrijd georganiseerd voor radio/ amateurs in 84 landen onder de titel “ Idzerda Memorial Contest”.

Philips stelt voor de jaarlijks door de stichting “De jonge onderzoekers” te organiseren wedstrijd een Idzerda-prijs van f500,- in. PTT heeft in Den Haag en Hilversum een speciale stempelvlag in gebruik genomen met een herinnering aan de eerste radio-omroepuitzending.

Leeuwarder courant 16-10-1969

Vijftig jaar radio-omroep in Nederland

Van beursinformatie tot stereo

Donderdag 6 november is het precies vijftig jaar geleden, dat een Haagse ingenieur vanuit een primitief ingericht studiootje in de Beukstraat de eerste radio-omroep-uitzending aankondigde.

Enkele seconden later klonk op de 670 meter band “Turf in je ransel” een marsliedje, dat werd afgedraaid met een pathéfoon, de voorloper van de grammofoon.

De ondernemende ingenieur heette Schotanus à Steringa Idzerda, die behoorde tot het kleine groepje Nederlanders, dat zich met de radio-omroep bezighield. Zijn zender, PCGG genaamd, reikte tot 650 kilometer buiten Den Haag, een unicum in die tijd.

Voorheen was er wel op uitgebreide schaal geëxperimenteerd, maar zo sterk als de zender van Schotanus à Steringa Idzerda was er nog geen geweest.

De ontwikkeling van de radio-omroep werd vooral gestimuleerd door de opkomst van nieuwe industrieën waardoor de behoefte aan andere technieken steeds groter werd.

Het is bijvoorbeeld niet toevallig dat de eerste zender van de Nederlandse Seintoestellen Fabriek (NSF) uit Hilversum in 1920 werd opgesteld in de Beurs aan het Amsterdamse Damrak. Honderden bankiers, abonnee op de (gecodeerde) berichtendienst, konden tegen betaling via kleine ontvangtoestellen beurskoersen en financiële berichten vernemen.

En in de zich ontwikkelende agrarische industrie in de Verenigde Staten gebruikte men de radio om weersberichten over te seinen.

Caruso

Voor zover valt na te gaan is het eerste concert via de radio in 1910 uitgezonden. De Amerikaan Lee de Forest, die een apparaat had uitgevonden dat “ongedempte” radiogolven kon verwerken en versterken; deze de Forest presteerde het negen jaar voordat in Den Haagse Beukstraat het “Turf in je ransel” klonk, de stemmen van Enrico Caruso en Emmy Destinn uit de New Yorkse Metropolitan aan een kleine groep belangstellenden te laten horen.

Vier jaar tevoren was professor Fessender van de universiteit van Pittsburgh erin geslaagd langs radio-telefonische weg gesproken woord en muziek uit te zenden. Zijn methode staat bekend als de “zingende vlamboog” maar veel succes bleken zijn pogingen in later stadium niet op te leveren.

In die periode –tussen 1910 en 1920 – groeide het aantal radioamateurs gestadig. De nieuwste hobby was het in elkaar knutselen van een ontvangtoestel waar men morsesenen mee kon ontvangen en als je geluk had, een flard muziek.

Het was voor technisch begaafden niet zo’n toer om een dergelijk toestel in elkaar te zetten. Nodig was alleen een triode lamp, een exemplaar daarvan kwam al in 1923 (*foutje*) op de markt. De radio had het definitief gewonnen.

De NSF nam in die periode een monopoliepositie in op de omroepmarkt. Zendgemachtigden konden tegen betaling zendtijd kopen. Om het gehele jaar op woensdagavond te kunnen uitzenden, bijvoorbeeld, moest drieduizend gulden worden neergelegd.

Gevolg was echter wel, dat de inmiddels ontstane omroeporganisaties zich heftig begonnen te roeren. Met name zij (VARA, KRO, NCRV en VPRO) vielen de positie aan van de nauw met de NSF gelieerde, en daardoor bevoorrechte Hilversumsche Draadloze Omroep (HDO), waaruit later de AVRO zou voortkomen. De eerste omroepstrijden en ruzies waren een feit.

Het duurde tot 1930 toen de regering met het zgn “Zendtijdenbesluit” kwam, waarbij regelingen werden bekend gemaakt betreffende de zendtijdverdeling.

Ook dat was voor de Nederlandse omroep een belangrijke datum. De zendtijd was vanaf dat moment definitief onder de zuilen verdeeld.

De oprichting van de NRU in 1947 kon daar niets aan veranderen. Vijftig jaar radio-omroep. Het communicatie medium heeft – zo bleek ook bij de laatste Fira-tentoonstelling – het aan de televisie verloren terrein voor een deel teruggewonnen.

Herdenking

Hoe de toekomst er zal uitzien weet niemand. Want wist ir. Schotanus à Steringa Idzerda vijftig jaar geleden, dat in 1970 heel Nederland zal zijn gesteriofoneerd? De radio is een voorbeeld van een snelle technische ontwikkeling op een bepaald gebied. Ter gelegenheid daarvan zullen de technische hogescholen in Nederland bijeenkomsten organiseren waarin nader wordt ingegaan op de historische betekenis van de eerste radio-uitzending.

De herdenking van aanstaande donderdag gaat gepaard met het onthullen van een bronzen gedenkplaat van ir. Schotanus à Steringa Idzerda; een plaat ontworpen door de Voorburgse kunstenaar P.J.J. van Trigt. En de **VERON**, de Vereniging van Radio Amateurs, heeft een wedstrijd georganiseerd voor radioamateurs in 84 landen onder de titel “**Idzerda Memorial Contest**”. Kan men een radiopionier beter eren?

De Waarheid 1-11-1969

Morgen luister naar

13.45 Gesproken portret van Ir. H.H. Schotanus à Steringa Idzerda (VARA).

Leeuwarder Courant 4 November 1969

Van “Gewest” over Friese tijd radiopionier “Idz”

Van gewest to Gewest zal donderdagavond om half acht o.m. aandacht schenken aan de Friese tijd van Nederlands omroep pionier ir. Hanso Henricus Schotanus à Steringa Idzerda, die afkomstig is uit Weidem. *(dus op donderdag 6 november 1969)*

Leeuwarder Courant 5-11-1969

Vijftig jaar radio in Nederland herdacht.

Den Haag, 7 nov. Gisteren precies 50 jaar geleden vond in Den Haag, in het huis aan de Beukstraat 8, de eerste radio omroep uitzending plaats door de radiopionier ir. H.H. Schotanus à Steringa Idzerda. In het Postmuseum en bij het huis aan de Beukstraat is deze historische gebeurtenis gisterenmorgen herdacht met een bijeenkomst en met het onthullen van een bronzen gedenkplaat.

In plaats van de zieke minister dr. M.A. M. Klompé sprak de staatssecretaris van C.R.M., mr. H.J. van de Poel, over de ontwikkeling van de radio omroep, waarvan de wieg in Den Haag stond. Hij noemde ir. Idzerda de “groot-omroeper”, wiens verdienste ligt in het feit, dat hij in de radiotelefonie reeds het instrument voor massacommunicatie zag. In ons land, aldus mr. Van de Poel, ontwikkelde zich na de historische daad van Idzerda een omroepsysteem dat uniek in de hele wereld zou worden.

Limburgs Dagblad 7-11-1969

50 jaar omroep: CRM vraagt om aandacht

Den Haag vrijdag 7-11-1969

Omroep pionier Willem Vogt en anderen, die aan de wieg van de Nederlandse radio hebben gestaan, hebben gisteren samen met 150 genodigden in het Haagse Postmuseum het feit herdacht, dat ir. Hanso

Henricus Schotanus à Steringa Idzerda op de kop af 50 jaar geleden het eerste Nederlandse radioprogramma bracht.

Dezelfde antiek aandoende zender, die destijds in de Haagse Beukstraat de “soirée misicale” uitzond, werd met vakkundige hand ingeschakeld. In de grote zaal van het Postmuseum begon de op een podium staande zender intensief te zoemen. Een rode lamp lichtte op ten teken, dat de zender voldoende vermogen kreeg. Onder de lamp een bordje met als tekst: “Brandt dit licht, dan koppen dicht”, een zorgvuldig bewaard relik uit lang vervlogen dagen.

De voorzitter van het “Comité 50 jaar omroep”, tevens voorzitter van de Nederlandse Omroep Stichting, de heer E. A. Schüttenhelm, wilde zich in zijn toespraak niet mengen in de controverse, of Idzerda’s uitzending nu de eerste ter wereld was of niet. Hij hield het op “een der eersten”. Idzerda’s verdiensten zei de heer Schüttenhelm, hebben helaas in zijn tijd te weinig erkenning gevonden.

Al kon er voor Idzerda geen speciale postzegel af, toch roemde de NOS-voorzitter de speciale stempelvlag, die de aangeboden post op de postkantoren in Den Haag en Hilversum enige maanden lang heeft meegekregen. Vooral filatelisten hebben zich op deze stempelvlaggen “50 jaar omroep” gestort.

Het lag in de bedoeling, dat CRM-minister dr. Klompé de originele koolmicrofoon van Idzerda in de hand zou nemen om de “Groot-omroeper” te huldigen. Bij haar afwezigheid wegens ziekte klonken nu de woorden Van de staatssecretaris van CRM mr. H.J. van der Poel door de dozijn forse gloednieuwe transostorradio’s dat langs de muren van de zaal was opgehangen om te bewijzen, dat Idzerda’s zender – zij het sterk ruisend – het nog uitstekend doet.

Omroepwet

We zullen ons blijvend bezinnen op de functie van de omroep en zijn organisaties in onze samenleving. Daarom moet de (dit jaar in werking getreden – red) Omroepwet ook niet gezien worden als een statische ordening of als een definitieve, allesomvattende regeling tot in lengte van jaren, zei mr. Van der Poel. Daarmee doelend op de lacunes van deze wet, die evenwel door het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk rigoureus wordt gehanteerd.

De staatssecretaris gewaagde van de “enorme ontwikkeling, die de Nederlandse omroep sedert Idzerda heeft doorgemaakt” tot aan het moment waarop dit jaar de Nederlandse Radio Unie (daterend uit 1947) en de Nederlandse Televisie Stichting (vanaf 1951) zijn samengesmolten tot de NOS.

Samenwerking

We zullen de hoofden bij elkaar moeten steken om na te gaan, in hoeverre en op welke wijze radio en televisie dienstbaar gemaakt kunnen worden aan de ononderbroken vorming, die de mens in onze samenleving van vandaag niet kan en niet wil missen, aldus mr. Van der Poel, die aanspoorde tot uitbouw en vervolmaking van Idzerda’s omroep “in eendracht en samenwerking”. Twee dingen, waaraan het de Nederlandse omroep, getuige de huidige gang van zaken, nogal eens wil ontbreken.

Bij de huldiging aanwezige omroepbestuurders moeten uit de woorden van de CRM staatssecretaris hebben kunnen afleiden, dat het ook op dit ministerie niet onopgemerkt blijft dat men in Hilversum elke dag opnieuw bezig is een centimeter van de stoelpoot van de concurrent af te zagen.

Telegraaf 7-11-1969

Weidum

Radio-pionier uit Weidum wordt geërd

Weinig Haagse steun bij Idzerda herdenking.

Baarderadeel is bezig zich serieus voor te bereiden op 6 november. Radio-pionier Hans Henricus Schotanus à Steringa Idzerda werd namelijk in deze gemeente geboren en wel op 26 september 1885. Op 6 november 1919, een halve eeuw geleden, zorgde hij voor de eerste radio-uitzending. Sommige menen, dat Idzerda toen voor een wereldprimeur zorgde. De deskundige zijn het daar evenwel nog niet over eens, maar uit deze discussie valt af te leiden, dat Idzerda een zeer belangrijk man op radio-gebied geweest is.

Dat Baarderadeel het een en ander organiseert ter herdenking van deze radiopionier, is geen wonder als men weet, dat hij niet alleen in Weidum – als dokterzoon uit een oud Fries geslacht – werd geboren, maar er ook, evenals in Mantgum, experimenteerde. Hij zette zijn werk later voort in Den Haag, waar zijn apparatuur in het Postmuseum wordt bewaard. En die apparatuur is nog geheel intact en doet het na een halve eeuw nog.

Overigens heeft Baarderadeel niet de grootste medewerking van het Postmuseum gehad. Want naast het onthullen van het door de kunstenaar H. Abma uit Hylaard vervaardigde ruim 4 meter hoge monument te Weidum door mr. H.P. Linthorst Homan, de commissaris der koningin en een rede door de **historicus N. Tj. Swierstra** uit Hoorn, maar afkomstig uit Baarderadeel, kan helaas in deze gemeente geen Idzerda-expositie worden ingericht. Het Postmuseum wilde, ondanks de voorspraak van burgemeester P. Kuiper, niets van de

Idzerda-apparatuur voor enkele dagen in bruikleen afstaan. Het is in Den Haag elke dag te bekijken, zeiden ze daar. Volwassenen vijftig cent, kinderen een kwartje.

Er is eigenlijk nog iets, wat niet geheel in orde is. Wie momenteel brieven uit Den Haag ontvangt, ziet dat ze gestempeld zijn met een speciaal Idzerda-stempel. Wat in Den Haag kan, kon in Leeuwarden blijkbaar niet Maar voor de Baarderadelers – de organisatie is in handen van het Nut te Weidum – blijft er gelukkig genoeg over. De Weidumers betalen uit eigen zak een gedenk- plaat op het monument, bij de onthulling waarvan ook de kinderen en kleinkinderen van de radiopionier aanwezig zullen zijn.

De heer Idzerda zelf werd in 1944 door de Duitsers gefusilleerd. Zijn liefhebberij kostte hem het leven, want hij kon het niet nalaten (van dichtbij) studie te maken van de V1's en V2's.

In den Haag gebeurd ook zo het een en ander op 6 november. Mevrouw dr. Marga Klompé, de minister van CRM, houdt een rede in het Postmuseum. In de voormalige woning van Idzerda aan de Beukstraat wordt een steen onthuld. Er is al een gedenkschrift verschenen en er komt volgend jaar een Idzerdaprijs voor jonge onderzoekers.

Leeuwarder courant 24-10-1969

Mr. Linthorst Homan onthult gedenksteen Henricus Idzerda

(Van onze correspondent in Leeuwarden)

De Commissaris van de Koningin in de provincie Friesland mr. H.P. Linthorst Homan heeft gisteravond in Weidum een gedenksteen van onthuld van Henricus Schotanus Steringa Idzerda' de man die als eerste ter wereld op 6 november 1890 voor een rechtstreekse radio uitzending zorgde.

Voor deze onthulling bestond grote belangstelling. De heer Linthorst Homan vertelde in zijn toespraak dat Idzerda door de Duitsers om het leven werd gebracht omdat hij teveel belangstelling toonde voor de V2.

Nieuwsblad van het Noorden 7-11-1969

Herdenking radio-pionier in Weidum

Idzerda was tot voor kort vergeten figuur

Idzerda was tot voor enkele jaren een vergeten figuur. In het geakundeboek over Baarderadeel komt zijn naam niet voor, evenmin als in de Friese encyclopedie of in de Winkler Prins. Met de nieuwe druk van deze laatste encyclopedie zal het wel het geval zijn. Dat zei de heer N. Tj. Swierstra uit Hoorn gisteravond in het dorpscentrum te Weidum, waar het feit werd herdacht, dat de in dit dorp geboren radio-pionier Hanso Henricus Schotanus à Steringa Idzerda precies een halve eeuw geleden zijn eerste geprogrammeerde radio-uitzending verzorgde.

De plechtigheid begon met het onthullen van een monument aan de Idzerdaleane te Weidum. De commissaris der koningin in Friesland, mr. H.P. Linthorst Homan plaatste door op een knop te drukken het door de heer H. Abma uit Hijlaard ontworpen gedenkteken in een zee van licht. Namens het "Comité vijftig jaar oproep" legde de heer J. van Brakel een krans bij het monument.

De herdenking werd voortgezet in het dorps huis, waar de commissaris der koningin zei, dat men in Friesland vooral dan geneigd is tot gedenken, wanneer het gaat om historische gebeurtenissen met een ideële betekenis. Het plaatsen van een gedenkteken voor een enkele man ligt minder in de Friese aard, zeker wanneer die geen geestelijk leidsman, dichter of dienaar van de mensheid was. Maar het werk van de heer Idzerda was volgens mr. Linthorst Homan van grote geestelijke betekenis. De Amerikanen mogen nog steeds menen, dat zij in de nacht van 2 op 3 november 1920 de eerste waren, die een uitzending verzorgden, de werkelijke eer is voor Idzerda, die dat al eerder deed op 6 november 1919.

Nadat burgemeester P. Kuiper van Baarderadeel het woord had gevoerd zei de oudste zoon van de heer Idzerda, ir. H.H. Idzerda, dat hij getroffen en ontroerd was door de eer, die zijn vader werd bewezen. Het appeleerde bij hem (en de talrijke andere aanwezige Idzerda-nakomelingen) aan de familietrots. A. Schüttenhelm van de NOS en ook van het "Comité Vijftig jaar Omroep" voelde zich vanavond ook thuis. Mijn kinderen zijn allemaal in Friesland geboren. Inhakend op wat de commissaris der koningin eerder gezegd had over de wenselijkheid van een regionale omroep, zei de heer Schüttenhelm: "Een regionale omroep is van veel belang. Friesland ziet dat in. Als heel Nederland en de regering dat nu ook nog mogen inzien.... U weet hier alles van. Want de grondslag van de regionale omroep begint bij Idzerda.

De heer Swierstra hield een boeiende reden over Idzerda. De inleider was in Mantgem geboren, niet ver van de pastorie, waar Idzerda op de zolder experimenteerde. De radio-pionier heeft indertijd wel grote triomfen gevierd, zo stelde hij, maar raakte helemaal in het vergeetboek, vooral doordat het hem zakelijk niet goed ging. Ford heeft van Edison gezegd, dat die de grootste uitvinder en tegelijk de slechtste zakenman van

alle tijden was. De heer Swierstra vond Idzerda op een lijn staan met Edison, maar de uitvinding van Idzerda noemde hij verstrekkender. De inleider kon tal van bijzonderheden over de radio-pionier vertellen.

Al met al werd het een stijlvolle herdenking, waarbij veel oud-Baarderadelers (de familie Idzerda, de heer Swierstra en de heer Abma) een belangrijke bijdrage leverden en die georganiseerd was door de Weidumers. Wie niet tot de Baarderadelers mag worden gerekend maar wie zeer aandachtig werd geluisterd, was Roel Stofstra, die liederen zong bij zijn gitaar.

Ook herdenking in Den Haag

Ook in den Haag is gisteren Hanso Henricus Schotanus à Steringa Idzerda herdacht. Mr. H.J. van der Poel, de staatssecretaris van CRM gebruikte daar de zender, waarmee Idzerda zijn eerste uitzending verzorgde. De zoon van de radio-pionier ir. H.H. Idzerda onthulde een gedenkplaat in de gevel van het pand aan de Beukstraat in Den Haag, waar Hanso Henricus had gewerkt. Men had de Friese vlag uitgestoken en de Postharmonie speelde het Friese volkslied.

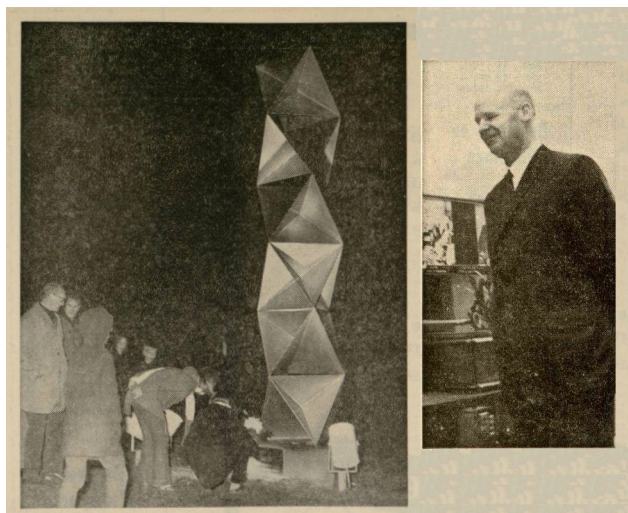

Foto links

Enkele Weidumers bekijken het in de schijnwerpers staande monument van Hanso Henricus Schotanus à Steringa Idzerda en lezen de tekst op de plaat, die de Weidumers hebben laten aanbrengen.

Foto rechts

Ir. H.H. Idzerda, de zoon van de radio-pionier, maakte gisteravond de herdenking in Weidum mee.

Leeuwarder Courant 7-11-1969

N.B. In 1969 maakte Weidum en Mantgum deel uit van de gemeente Baarderadeel. Inmiddels is Baarderadeel opgegaan in de nog grotere gemeente Littenseradeel.

In teken van radio

De **Firato '69** staat in het teken van de radio. **Immers 50 jaar geleden, op 6 November 1919 begon ir. A Steringa Idzerda in den Haag met de eerste radio-uitzending, een “soiree misicale”. Dit feit zal in de RAI met een expositie “50 jaar omroep”, waarop die eerste radiozender uit 1919 aanwezig is, worden herdacht.**

Een groot deel van het publiek zal ongetwijfeld meer aandacht hebben voor de televisie, in het bijzonder voor de kleurentoestellen. Op de Firato vindt men tientallen merken en typen kleuren-TV-toestellen, voor prijzen, die belangrijk lager zijn dan in de pioniertijd van 1967. Overigens is de kleuren-TV geen voorrecht meer voor de welgestelden. Het blijkt dat 60 procent van de kopers van deze toestellen minder dan f 15.000 per jaar verdient.

Limburgs dagblad 13-9-1969

Idzerda's kinderen over hun vader

Hij was een dominerende persoonlijkheid.

Er is zelfs een tijd geweest dat Idzerda weer terugkwam in de ether. Dat was, geloof ik in de jaren '28-'29, toen hij opnieuw een zendmachtiging kreeg. Zijn uitzendingen waren iedere zaterdagavond van twaalf tot

twee en werden druk beluisterd. Allerlei mensen begonnen hem ineens weer op te bellen en hij kreeg stapels brieven. Zijn oude droom scheen weer een beetje werkelijkheid te worden en zijn oude glorie herleefde. Het schijnen gezellige programma's te zijn geweest. Hij was een begaafd causeur, die tussen de plaatjes door vlotte verhalen kon ophangen over de meest uiteenlopende onderwerpen. Ook lardeerde hij zijn programma's vaak met mopjes, die steeds ondeugender werden naarmate het nachtelijk uur vorderde. Ook maakte hij in zijn uitzendingen reclame voor sigaren, taarten en allerlei andere producten van plaatselijke winkeliers. Ik vraag me af of hij misschien ook de eerste is geweest die radioreclame heeft uitgezonden. Dat zegt mevrouw A. van Apeldoorn-Schotanus a Steringa Idzerda, die onder de rook van Philips in Eindhoven woont. Zij is een van Idzerda's vier kinderen en ze herinnert zich haar vader als een imponerende figuur. Een meter twee en negentig lang en in zijn hele optreden een grand seigneur. Een man van allure. Hoffelijk maar onverzettelijk. Typisch Fries. Alles wat hij ondernam deed hij grondig en met een bijna griezelig gevoel voor perfectie. De ontvangtoestellen, die hij in zijn bedrijf vervaardigde weerspiegelde in alles die haast pijnlijke aandacht voor het detail. Als er klanten met klachten waren, dan ging hij meestal persoonlijk op af. Op den duur was hij bijna dagelijks onderweg. Dan reed hij in zijn Nash desnoods naar de Achterhoek om het euvel te herstellen. Dat gebeurde vaak midden in de nacht, ongeacht of het sneeuwde of dat je geen hand voor ogen kon zien wegens de mist.

Als we een autotochtje maakten, dan gebeurde het ook met grote grondigheid. Dan moesten we minstens een half uur voor het vertrek al instappen en dan gooide vader de motorkap open om alles zeer nauwgezet na te kijken. Maar dan reden we ook vaak via de Afsluitdijk tot ver in Friesland toe en keerden we in het holst van de nacht weer in den Haag terug. Hij was in vele opzichten een opmerkelijk man. Hij bezat een levendige fantasie en kon zeer boeiend schrijven. Een tijd lang heeft hij in zijn uitzendingen een stripverhaal voor kinderen gebracht, een soort klokje van zeven. Dat schreef hij zelf en las het ons eerst voor alvorens hij ermee achter de microfoon ging zitten.

Hij had bijzonder veel sterke kanten, zegt zijn zoon ir A.B. Schotanus a Steringa Idzerda, die als electro-technisch ingenieur verbonden is aan de Europese Gemeenschappen in Brussel. Maar hij bezat geen spoortje handelsgeest. Daar was hij misschien te rechtschapen voor, te eigenzinnig ook. Zonder enige twijfel was hij een dominerende persoonlijkheid, recht op de man af en met het hart op de tong. Ik weet niet of hij veel werkelijke vrienden heeft gekend. Toen hij ten slotte alleen kwam te staan, waren er in ieder geval niet veel van over.

Hij heeft zich gedesillusioneerd teruggetrokken, maar hij was een te wijze man om verbitterd te zijn. Hij leefde in een ivoren toren, zonder echter zijn belangstelling voor de dingen om hem heen te verliezen of zijn enorme werklust prijs te geven. Ik ben het met U eens, dat hij een tragisch figuur was, maar dan van een grootse tragiek. Mijn vader stamde uit een eeuwenoude Friese artsenfamilie en dat Friese bloed heeft zich nooit willen verlochenen. Hij heeft zich zelfs niet voor de Duitsers laten intimideren, toen hij – uit pure persoonlijke belangstelling – kost wat kost wilde weten hoe een V2 raket in elkaar zat. Dat gaf zelfs zijn tragische dood iets heroïsch.

Het lijkt ons nuttig hierbij nog aan te tekenen, dat Idzerda, die zonder enige twijfel de verdienste heeft gehad als eerste man ter wereld met een radioprogramma te zijn begonnen, nooit een onderscheiding heeft gekregen. Er hebben plannen bestaan om bij gelegenheid van het jubileum "50 jaar radio omroep in Nederland" een speciale herdenkingspostzegel aan hem te wijden, maar ook dit is tenslotte niet doorgegaan. Mogelijk heeft hierbij het feit een rol gespeeld, dat er de laatste tijd op kleine schaal een discussie is ontstaan over de vraag of Idzerda werkelijk de allereerste omroep pionier was. De argumenten van Idzerda tegenstanders – onder wie Willem Vogt – zijn echter weinig steekhoudend en de strijd vraagt dan ook voornamelijk over onaanzienlijke details; te weinig interessant om daar verder oip in te gaan. R. GR
Amigo du Curacao 19-9-1969 (gedeeltelijk).

Nachtconcerten

Het echtpaar Idzerda-Nicolaï kreeg 4 kinderen, twee zoons – beide ir. – en twee dochters. De jongste, huisvrouw in Eindhoven, vertelde wat over de jaren na 1922 toen, aldus bijgaand artikel, de naam van haar vader in de vergetelheid verdween.

Vader had een fabriek van radiotoestellen. Hij maakte ze en verhandelde ze. Ik weet nog: met Magna-vox luidsprekers. Ze gingen naar kopers in het hele land, doorgaans mensen van goeden huize bij wie vader ze zelf plaatste. Zijn laatste uitzendingen waren nachtconcerten van twaalf tot twee in 1929.

Later is de fabriek opgehouden en heeft hij zich teruggetrokken. Ik was toen nog erg jong. Vanaf 1933 is hij nergens meer bij geweest.

Men krijgt de indruk, dat het leven van deze begaafde pionier na zijn fantastische prestaties uit zijn jonge jaren toen al min of meer een tragische wending kreeg, welke tenslotte voerde naar een door niemand ooit voorzien gewelddadig einde.

Vader was niet bemiddeld. Vroeger was hij vrolijk en opgewekt, maar later werd hij stil en leek teleurgesteld, aldus zijn dochter. Er is in zijn leven veel gebeurd en de erkenning, die hij wellicht wenste, is niet gekomen. Toen niet tenminste. Oh, hij was geen garen- en bandmannetje. Hij was een grand-seigneur, stijlvol. Een belezen man, die niet commercieel dacht, alleen technisch. Hij heeft zich om publiciteit ook nooit veel bekommerd.

V-2

Zij was nog in het ouderlijk huis toen haar vader door de Duitsers werd vermoord. De familie woonde in Scheveningen, in een omgeving waar V-2's werden afgeschoten. In de nacht van 3 op 4 november 1944, niet lang na de 59ste verjaardag van de heer Idzerda, ontplofte een van die raketten kort na de start en richtte in de directe omgeving van zijn woning aanzienlijke schade aan. Zijn technische speurzin dreef hem vroeg in de ochtend naar buiten waar hij al gauw een paar brokstukjes van de V-2 in handen kreeg. Twee patrouillerende militairen van de lanceerplaats hielden hem evenwel aan, sommeerden hem die onderdelen af te geven en naar huis te gaan. De heer Idzerda volgde het bevel op maar kon helaas zijn nieuwsgierigheid naar het hoe en waarom van dat nieuwe vergeldingswapen toch niet bedwingen. Hij ging weer op pad, vond zonder moeite opnieuw een paar segmenten van de raket en liep toevalligerwijs de kerels, die hem al eerder hadden betrappt ten tweede malen tegen het lijf. Wat daarna gebeurd is weet niemand precies. Zeker is , dat hij binnen anderhalf uur als spion tegen de muur werd gezet.

Zijn dochter: Pas op 5 december wisten we wat er was gebeurd. Een SD-officier vertelde mij wat vader was overkomen. Na de bevrijding is het stoffelijk overschot van de begaafde Weidummer dokterszoon maanden na zijn dood toevallig gevonden bij een boom in de buurt van het Filmcentrum en herbegraven op de ere begraafplaats van Wassenaar. Zijn echtgenote, die de slag van het vreselijk einde van haar man nimmer te boven kwam, overleed 10 jaar na hem.

Leeuwarder Courant 12-4-1969 (gedeeltelijk)